

Violeta Meiliūnaitė (Lietuvių kalbos institutas, Lietuva) **Interaktyvioji lietuvių kalbos tarmių sklaida¹**

Lietuvių kalbos tarmės jau daugiau kaip dešimtmetį skinasi kelią į skaitmeninę erdvę. Pirmuoju, pradiniu, etapu keltas tikslas išsaugoti per XX a. surinktus garso duomenis, kiek įmanoma juos restauruoti, padaryti tinkamus naudoti šiuolaikinėmis technikos priemonėmis ir išplėsti prieigos galimybes. Šiuo atveju kalbama apie vadinamąsias tradicines tarmes. Akivaizdu, kad prie besikeičiančių socialinių ir kultūrinių aplinkybių prisitaiko ne tik bendrinė kalba, bet ir visos jos atmainos – tiek regioninės, tiek socialinės. Taigi kyla poreikis ne tik rinkti dabartinę padėtį atspindinčią medžiagą, padaryti ją prieinamą moksliniams tyrimams, bet ir atskleisti kalbinio Lietuvos peizažo pokytį.

Dėl to vykdant projektą „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“ (Nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-01-028) tikimasi ne tik konstatuoti esamą tarmių padėtį, bet ir parodyti, kiek ji pasikeitė nuo buvusios leidžiant „Lietuvių kalbos atlasą“. Planuojama surinkti medžiagos iš visų – 735 Lietuvos ir 15 užsienio – „Lietuvių kalbos atlaso“ punktų ir nustatyti šių punktų tarminį gyvybingumą. Punkto aprašą sudaro informacija apie patį punktą, garso įrašai (ne mažiau kaip 6 pateikėjų, po 1,5 val.), pirminė tarmės charakteristika (kiek išlaikomos pagrindinės tarminės ypatybės) ir kalbinį peizažą iliustruojančios nuotraukos.

Projekto tinklalapyje (www.tarmes.lt) pateikiamas Lietuvos žemėlapis, kuriame planuojama atspindėti visų „Lietuvių kalbos atlaso“ punktų likimą – gyvas, išnykęs, perkeltas... Pateikėjų ir punktų anketų informacija bus susisteminta ir iš dalies prieinama internetu. Be trumpos suvestinės apie punktą, pateikiama ir garso įrašų, nuotraukų. Baigus vykdyti projektą tikimasi turėti prieinamų ne tik dabartinių tarmių duomenų, nuosekliai rinktų visoje Lietuvoje, bei ir patikslintą lietuvių kalbos tarmių žemėlapi.

¹ Pranešimas parengtas projekto „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“ (Nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-01-028) lėšomis.